

INHOUD

Dit nummer van Infoblad Mediation in Strafzaken bevat algemene informatie.

- p. 2 **Waarom Mediation in het Strafrecht?**
- p. 4 **Aanmelden doe je zo!**
- p. 6 **Welke delicten lenen zich?**
- p. 8 **Interview met Patricia Struijs**
- p. 12 **Mediation en spreekrecht;
over dialoog en monoloog**
- p. 13 **Een heftige strafzaak, een geslaagde
mediation ... van alle kanten belicht**
- p. 16 **Contactgegevens**

COLOFON

Om je aan te melden voor het Infoblad
en voor opmerkingen of vragen:
infodesk-mediation@rechtspraak.nl

*“Misdaad is
mensenwerk,
herstellen ook.”*

Judith Uitermark,
Landelijk ZM-Coördinator
Mediation in Strafzaken,
tevens strafrechter in de
rechtbank Noord-Holland

Waarom Mediation in het Strafrecht?

Mediation is een extra betekenisvolle interventie die in een strafzaak kan worden ingezet. Het is géén alternatief voor de strafzaak. De rechter of de officier van justitie beslist na de mediation wat er met de strafzaak gebeurt. Slachtoffer en verdachte hebben de mogelijkheid om afspraken te maken, het kan zorgen voor vermindering van angst bij slachtoffer, inzicht geven in elkaars handelen, betere verwerking, dialoog en herstel van de relatie. Voor het strafproces heeft mediation voordelen: het kan recidive voorkomen en indien de mediation tot een overeenkomst heeft geleid, is mogelijk minder zittingstijd en voorbereiding nodig voor de behandeling van de zaak. In beginsel lenen alle soorten delicten zich voor mediation. In veel gevallen bestaat er een relatie tussen verdachte en slachtoffer. Dit is echter niet noodzakelijk.

WETTELIJKE GRONDSLAG:

Artikel 51h Wetboek van Strafvordering

1. Het openbaar ministerie bevordert dat de politie in een zo vroeg mogelijk stadium het slachtoffer en de verdachte mededeling doet van de mogelijkheden tot bemiddeling.
2. Indien een bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte tot een overeenkomst heeft geleid, houdt de rechter, indien hij een straf en maatregel oplegt, daarmee rekening.
3. Het openbaar ministerie bevordert bemiddeling tussen het slachtoffer en de veroordeelde, nadat het zich ervan heeft vergewist dat dit de instemming heeft van het slachtoffer.
4. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld betreffende bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte of tussen het slachtoffer en de veroordeelde.

Welke zaak is geschikt?

- Alle strafzaken (jeugd-, en volwassenezaken) kunnen worden aangemeld.
- Criteria die in ieder geval gelden zijn:
 - Verdachte erkent aandeel in het feit en staat positief tegenover de mogelijkheid van mediation **(uitgebreid te toetsen door Mediationbureau, pas als verdachte instemt wordt slachtoffer benaderd)**;
 - Delict heeft impact op slachtoffer;
 - Indicatoren om te toetsen of een zaak zich leent zijn: komen verdachte en slachtoffer elkaar in de toekomst tegen, en/of lost bestraffing het onderliggende probleem op? Naarmate de zaak zwaarder is kunnen andere indicatoren van overwegend belang zijn zoals bijvoorbeeld herstel van rechtsgevoel bij het slachtoffer of afspraken over schadevergoeding.

Wat als er schade is?

De vraag of er schade is en/of een vordering benadeelde partij is ingediend, komt als vast onderdeel van de mediation aan bod. Afspraken over schadevergoeding (materieel/immaterieel) kunnen worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst. Schadevergoeding kan op een voor betrokkenen passende manier worden vastgesteld. Ook andere vormen van schadevergoeding dan financiële compensatie kunnen worden afgesproken. Dit is maatwerk, zo kan er bijvoorbeeld worden gewerkt door de verdachte ten behoeve van het slachtoffer. Indien nodig kan in de mediation een deskundige worden ingeschakeld om een advies in te brengen over de (hoogte van) de schadevergoeding.

De mediator gaat niet op de stoel van de officier van justitie of rechter zitten.

De officier van justitie, RC, rechter of raadsheer blijft verantwoordelijk voor de uiteindelijke eindbeslissing over de afdoening en/of de op te leggen straf. Het mediationbureau en de mediators bespreken dit ook nadrukkelijk met de betrokken partijen. Wel houdt degene die verantwoordelijk is voor de afdoening, ingevolge het derde lid van artikel 51h Sv, rekening met de uitkomst van de geslaagde mediation. In de overeenkomst kunnen verdachte en slachtoffer opnemen hoe ze wensen dat de zaak wordt afgedaan, maar ook dan blijft de verantwoordelijkheid over de te nemen beslissing in de strafzaak bij de verwijzende instantie (de rechter of de officier van justitie).

Vrijwilligheid

Deelname aan mediation is voor verdachte én slachtoffer vrijwillig. Als een van de partijen het mediationaanbod niet wil aannemen, of tijdens de mediation zich wil terugtrekken dan wordt over de reden hiervan geen terugkoppeling gegeven aan de verwijzer.

NB1: Deelname aan mediation kan niet vooraf als bijzondere voorwaarde voor sepot worden opgelegd.

NB2: De uitkomst van de mediation zal worden meegewogen in de uiteindelijke afdoening. Bij een (voorwaardelijke) veroordeling of voorwaardelijk sepot kan als bijzondere voorwaarde gelden dat verdachte de afspraken nakomt die in de slotovereenkomst zijn afgesproken.

MISHANDELING

Het slachtoffer is een zestigplusser en de verdachte is nog net minderjarig. Op een parkeerterrein ontstond een woordenwisseling tussen partijen, waarbij verdachte tegen de auto van aangever sloeg en verdachte na te zijn vastgepakt door aangever, een vuistslag in het gezicht van aangever heeft gegeven. Het mediationbureau heeft telefonische intakes gehad met partijen. Bij de mediator zijn twee afzonderlijke gesprekken en een gezamenlijk gesprek gefaciliteerd. Het gezamenlijk gesprek heeft op een neutrale locatie plaatsgevonden. De mediation is geslaagd. In de overeenkomst is o.a. vastgesteld dat verdachte oprecht spijt heeft betuigd, welke is aanvaard door de benadeelde. Verdachte doet een aantal voorstellen, zoals bv. tuinbladeren opruimen bij benadeelde. Benadeelde reageert dat dat niet nodig is, dat hij het gebaar waardeert en dat hij blij is met het gezamenlijk gesprek. Verder staat in de overeenkomst dat verdachte aan de slag gaat met een cursus, therapie, om beter te leren omgaan met zijn emoties. Partijen stellen gezamenlijk vast dat de zaak naar tevredenheid is besproken en afgewikkeld en dat zij beide geen behoefte hebben aan voorzetting van de strafzaak.

Aanmelden doe je zo!

In welke fase van de procedure meld ik aan?

Aanmelden kan in elke fase van het strafproces, zolang nog geen afdoeningsbeslissing is genomen, in eerste aanleg, (OM-fase/RC/RB), en/of tweede aanleg (Gerechtshof).

Veel zaken komen van de ZSM-tafel van het OM. Maar ook buiten ZSM om, bij de rechter-commissaris/raadkamerbehandeling of op een terechtzitting kan door procespartijen, de officier van justitie of de Rechter de mogelijkheid/wenselijkheid van mediation aan de orde gesteld worden. De beslissing over het wel of niet inzetten van mediation wordt **altijd** genomen door het OM, de Rechtbank of het Hof (officier van justitie/RC/Rechter/Raadsheer).

Hoeveel tijd zit tussen de datum waarop het strafbare feit is gepleegd en de aanmelding?

De tijd tussen de datum waarop het strafbare feit is gepleegd en aanmelding van de zaak bij het mediationbureau, kan variëren van enkele dagen of weken, een aantal maanden, of soms langer.

Voor zaken waarbij jeugdigen zijn betrokken lijkt te gelden dat hoe minder tijd is verstreken tussen de datum van het incident en aanmelddatum, hoe groter de kans is op acceptatie van het mediationaanbod. Jongeren vergeten snel en willen door met hun leven.

Wie kan aanmelden?

Alle betrokken procespartijen kunnen een zaak aanmelden. Als het verzoek van (de advocaat) van verdachte of andere procespartij komt, kan per mail of telefonisch contact worden opgenomen met het mediationbureau met naam en zaaknummer en daarbij het verzoek of het mediationbureau kan onderzoeken of mediation mogelijk is. Het mediationbureau neemt contact op met degene die over de zaak kan beslissen.

De officier van justitie, RC of rechter beslist/bepaalt of mediation ook wordt ingezet.

Waar kan ik een zaak aanmelden?

Alle zaken worden aangemeld bij het mediationbureau van de betreffende rechtbank. De contactgegevens staan op bladzijde [16](#) van dit Infoblad.

Hoe meld ik aan?

Vanuit het OM: per mail met als bijlage een zo volledig mogelijk ingevuld aanmeldformulier.

Vanaf de zitting kan contact opgenomen worden met het mediationbureau. De mediationfunctionaris kan meteen een informatief intakegesprek voeren met verdachte en, als die aanwezig is, ook met het slachtoffer/aangever. Als het slachtoffer/de aangever niet op zitting aanwezig is, wordt later contact opgenomen.

Welke informatie heeft het mediationbureau nodig?

Voor zaken die door het OM worden aangemeld is een uniform aanmeldformulier ontworpen. De contactpersonen bij het OM zullen er voor zorgen dat de verwijzers over dit formulier kunnen beschikken. Voor zaken die vanaf zitting worden aangemeld kan contact opgenomen worden met het mediationbureau. Er kan direct een intakegesprek plaatsvinden of de zaak kan schriftelijk worden aangemeld. In overleg kan hetzelfde aanmeldformulier worden gebruikt of een ander formulier. Als er gegevens ontbreken, zal het mediationbureau die opvragen.

Wie neemt contact op met verdachte en slachtoffer/aangever om het mediationaanbod te bespreken?

Meestal heeft de verwijzer de mogelijkheid van deelname aan mediation al met verdachte en slachtoffer/aangever besproken of is door de politie of slachtofferhulp de mogelijkheid van mediation al geopperd. Toch onderzoekt het mediationbureau **altijd** ook nog zelf of verdachte en slachtoffer/aangever het mediationaanbod willen accepteren.

Kan ik vooraf overleggen of een zaak zich voor mediation leent?

Ja, met de mediationfunctionaris of met de contactpersoon van het OM kan altijd vooraf besproken worden of een zaak zich voor mediation leent. Ook met algemene vragen over MiS kan contact opgenomen worden met het mediationbureau.

Mediation duurt maximaal zes weken.

De mediation duurt vanaf het moment van aanmelden tot het bericht van beëindiging, maximaal zes weken. De mediationgesprekken zelf nemen meestal een dagdeel in beslag. Het mediationbureau bewaakt de termijn, in ieder geval als er een zittingsdatum of andere beslisdatum bekend is.

Wat zijn de kosten van mediation?

Voor verdachten en slachtoffers/aangevers zijn er geen kosten verbonden aan de mediation. De mediators krijgen per zaak een vaste vergoeding uitbetaald uit de door het Ministerie van V&J ter beschikking gestelde gelden.

Wie benadert de mediator?

Zodra een zaak start, benadert het mediationbureau de mediator(s). De mediators worden in duo aangesteld.

Kan elke mediator een strafzaak aannemen?

Nee. Altijd worden (onafhankelijk) mediators ingezet, die zijn opgenomen op de door de Rechtspraak gehanteerde (gesloten) lijst. De mediators voldoen aan door de Rechtspraak en OM gestelde kwaliteitseisen. Het mediationbureau koppelt passende mediators aan de zaak, dat is altijd maatwerk.

Hoe kom ik op de hoogte van het resultaat van de mediation?

Als een mediation niet start, informeert het mediationbureau de verwijzer en eventuele andere betrokkenen zo snel mogelijk. Als de mediation is gestart geeft de mediator zo snel mogelijk na beëindiging van de mediation aan het mediationbureau door wat het resultaat van de mediation is. De mediator vermeldt of de mediation is geslaagd, met of zonder slotovereenkomst, en of er afspraken zijn gemaakt, bijvoorbeeld over vergoeding van de schade. Het mediationbureau informeert de verwijzer en stuurt met het beëindigingsbericht ook een kopie van de ondertekende startovereenkomst mee en – als die er is – de ondertekende slotovereenkomst.

De mediation is geslaagd? En dan?

De ondertekende slotovereenkomst wordt in het strafdossier gevoegd. Dit is het enige openbare stuk uit de mediation. Wat verder tijdens de mediation is besproken is in alle gevallen vertrouwelijk en geheim. De officier van justitie of RC of rechter beslist daarna over afdoening van de strafzaak en zal de slotovereenkomst laten meewegen bij de vervolgbeslissing en/of de strafoplegging.

De mediation is niet gestart of niet geslaagd, wat nu?

Alleen bij een positief resultaat weegt de uitkomst van de mediation mee. Als de mediation niet is gestart of niet is geslaagd, wordt de zaak "op normale wijze" afgedaan.

Welke delicten lenen zich?

In principe lenen alle delicten zich met een slachtoffer.
Te denken valt onder andere aan:

- Diefstal/Verduistering
- Vernieling
- Mishandeling/Geweldpleging
- Bedreiging
- Beroving
- Huiselijk geweld/overtreding contactverbod
- Huisvredebreuk
- 12 Sv
- Verkeersongevallen
- Geweld (verbaal/fysiek) tegen hulpverleners
- Stalking/Belaging/Cyberpesten
- Belediging/Smaad/Laster/Discriminatie
- Ontvoering/Wederrechtelijke vrijheidsberoving/
onttrekking ouderlijk gezag
- Poging doodslag/Dood door schuld
- Fraude/Valsheid in geschrifte

DE MOSKEEZAAK

De voorzitter van een moskee doet aangifte van bedreiging door P. Die ochtend vond er een incident plaats in de moskee. De voorzitter sprak P. hier op aan en P. riep toen "wacht maar, ik maak jullie allemaal dood!" De voorzitter is bang voor P. Hij kent hem niet, hij komt pas een klein jaar in de moskee, sinds hij zich bekeerd heeft tot de islam. P. ziet er ook wat anders uit dan de gemiddelde moskeebezoeker met een Arabische achtergrond. De politie doorzoekt de woning van P. en vindt daar geen wapens. P. begrijpt er niets van, hij is een vredelievende man en zou nooit iemand doden. Hij heeft dat wel iets geroepen in de richting maar dat kwam omdat hij ontzettend boos was. Hij voelt zich gediscrimineerd in de moskee.

De medewerkster van SHN praat met de voorzitter van de moskee en stelt mediation voor. De voorzitter vindt dat ie vanuit zijn functie wel een gesprek moet aangaan met mensen uit zijn geloofsgemeenschap. Maar hij twijfelt, met P. is volgens hem echt iets niet in orde, hij vindt het ook eng met P. te gaan praten. Toch stemt de voorzitter in met mediation als hij hoort dat P. al heeft aangegeven dit graag te willen. Nadat de voorzitter en P. ieder apart met de mediator hebben gesproken volgt een gezamenlijk gesprek. De voorzitter ziet nu dat P. erg zijn best doet om een goed moslim te zijn en dat P. een gevoelige en eenzame man is. De andere moskeebezoekers spraken P. regelmatig aan op fouten die hij maakte bij zijn bezoeken aan de moskee. P. ervaarde die opmerkingen niet als adviezen, maar het voelde alsof ze hem er niet bij wilde hebben. De voorzitter en P. maken afspraken op welke wijze P. zijn moskeebezoek weer kan hervatten en dat P. voortaan naar de voorzitter komt als er zich iets voorvalt. De voorzitter en P. zijn beiden erg opgelucht en kussen aan het eind van de bijeenkomst.

HUISELIJK GEWELDZAAK

Verwijzer: Rechter Commissaris

De man en de vrouw hebben ca. 5 jaar een relatie gehad, zij hebben samen een dochter van 1 jaar. De relatie is sinds 3 weken uit, de man heeft zijn dochter sindsdien niet meer gezien. Hij wil graag omgang met zijn dochter, vrienden van de man 'bemiddelen' in deze kwestie, de vrouw heeft laten weten dat geregeld zal worden, dat hij zijn dochter bij een familielid zal kunnen ontvangen. Het lijkt hem te lang te duren. Hij gaat naar het huis van de vrouw en belt aan. De vrouw laat de man weten dat hij op dat moment niet welkom is. Daar neemt de man geen genoegen mee. Hij kan de flatwoning binnenkomen doordat iemand het gebouw verlaat en dan loopt hij door naar de voordeur van de woning en belt aan. De vrouw doet niet open. Zijn dochter komt naar de deur. Hij praat met zijn dochter door de brievenbus. Dan wordt het meisje door de vrouw van die plek weggehaald. De man gaat niet weg; hij begint, staande met zijn rug tegen de voordeur, met zijn hakken tegen de deur te schoppen. Op een gegeven moment blijkt dat de deur hierdoor ontzet is en dat deze niet meer open of dicht kan. De vrouw verwacht haar andere 6-jarige dochter uit school. Om die reden gaat de vrouw in op het aanbod van de man buitenom, via het balkon, in de woning te komen om de deur te repareren. Het lukt de man niet de deur te repareren. Dan gaat hij weg om, zonder dat de vrouw hiervan weet, een slotenmaker regelen. Later komt hij weer, ditmaal tegen de wil van de vrouw, via het balkon terug in de woning. Hij is samen met de vrouw in de keuken en neemt zijn dochter op schoot. De man wil omgangsafspraken maken. De vrouw vraagt hem weg te gaan, zij vindt dit niet het juiste moment. In de woning (woonkamer) is tevens aanwezig de 12-jarige zoon van de vrouw (het meisje van 6 is bij burens ondergebracht als blijkt dat de deur niet te openen was). De man gaat niet weg, er ontstaat een ruzie waarbij de man met het kind in zijn ene arm de vrouw met geweld tegen de koelkast duwt. De vrouw doet eerst nog net alsof zij de

politie gaat bellen in de hoop dat de man ophoudt en weggaat. Hij gaat echter door, dan besluit de vrouw de politie te bellen, die kort daarop arriveert en de man meeneemt. De vrouw doet aangifte van mishandeling. Een letselverklaring wordt opgemaakt. De man wordt in verzekering gesteld. De man vraagt de rechter-commissaris of mediation mogelijk is. De RC gaat akkoord, mediation wordt voorgesteld aan de vrouw, de man wordt met een contactverbod heengezonden. De vrouw stemt na enige aarzeling in met mediation. Tijdens de aparte intakegesprekken laten zowel de man als de vrouw weten graag goede afspraken over de omgang te willen maken.

In het gezamenlijke mediationgesprek biedt de man de vrouw zijn excuses aan. Hij zegt dat hij het betreurt dat hij die dag naar haar huis is toegegaan. Zijn intentie was juist het heel goed te doen: door bijvoorbeeld niet zelf met de sleutel die hij nog in zijn bezit had naar binnen te gaan maar door aan te bellen. Hij geeft aan dat hij de schade aan de deur wenst te vergoeden. Het enige dat hij wilde was zijn dochter zien en goede omgangsafspraken maken. De vrouw heeft in het gezamenlijke gesprek aangegeven hoe veel verdriet en schade hij haar, haar zoon en hun dochter heeft aangedaan. Tevens hoe moeilijk zij het heeft met de uitingen op facebook van de man. Partijen zijn overeengekomen dat de man de schade aan de deur volledig zal vergoeden. Daarnaast neemt de man ook de schade op zich van bezittingen van de man, die de vrouw van het balkon had gegooid toen de man door de politie werd meegenomen. Partijen hebben, in aanloop naar een mediationtraject waarin zij een ouderschapsplan gaan opstellen, een aantal voorlopige afspraken rond de omgang met het kind gemaakt. Daarnaast is in de vaststellingsovereenkomst vastgelegd dat de man, als hij weer in een dergelijke situatie verzeild dreigt te raken, de vaardigheden zal toepassen die hij geleerd heeft op een eerder door hem gevolgde agressieregulatietraining.

Interview met Patricia Struijs

Interview met Patricia Struijs, van 2001 tot 2006 strafrechter bij de rechtbank in Den Bosch en vanaf 2007 in Breda. Zij heeft tijdens de pilot bij rechtbank Zeeland-West-Brabant ervaring opgedaan met mediation in strafzaken en verwezen vanaf zitting.

Met de deur in huis...in welke zaken stel je als rechter mediation voor?

Zaken waarvan je weet dat partijen toch met elkaar door moeten. Je kunt het onderliggende probleem negeren en uitsluitend de strafzaak aanpakken, maar daarmee los je het onderliggende probleem niet op. Bijvoorbeeld als partijen op een of andere manier een relatie met elkaar hebben zoals een burger met de overheid, burens die allebei niet willen verhuizen, ex-partners met kinderen. In dat soort zaken is het de moeite waard om te kijken of ze - met hulp van buiten - toch met elkaar verder kunnen. Met elkaar verder kunnen is dat ze zoeken naar een werkbare relatie. Als dat lukt, is het de moeite waard geweest om de zaak aan te houden in afwachting van de uitkomst van de mediation.

Hoe verhoudt mediation zich tot het strafproces?

Het strafrecht gaat uit van het dossier en een beoordeling van het strafbare feit waarvan iemand wordt verdacht. Maar met het vaststellen van het strafbare feit en het opleggen van een straf is de kern van het probleem vaak niet opgelost. Vaak werkt het strafrecht dan zelfs averechts. Bv. bij een burenruzie zal verdachte de volgende keer denken: "als jij mij denkt te pakken door aangifte te doen, dan zal ik jou op dezelfde manier te pakken nemen". In plaats dat het opleggen van een straf iets heeft opgelost is het probleem geëscaleerd. In het strafrecht kun je aan het onderliggende probleem maar heel weinig doen. Je kunt het alleen aanhoren en een straf opleggen die past bij het strafbare feit. Door in deze situaties naar mediation te verwijzen hoop ik dat partijen naar het eigen gedrag en naar elkaars gedrag gaan kijken en een manier vinden om in de toekomst zonder problemen met elkaar verder te kunnen. In die specifieke gevallen kan mediation

daarom bijdragen aan een duurzame oplossing voor het onderliggende probleem en ook verdere problemen in de toekomst voorkomen. In het strafrecht is de beoordeling van de zaak in een wettelijk kader neergelegd. Er is een dossier, wat staat op de tenlastelegging (tll)? Heeft verdachte het gedaan ja of nee, en zo ja, wat is een passende straf..... Door alleen de strafzaak te beoordelen die tijdens de zitting voorligt en een passende straf op te leggen bereik je niet altijd dat de kern van het probleem wordt aangepakt. Je hoopt dat je in die zaken met mediation wel het probleem in de kern kunt aanpakken en dat het op langere termijn wel de rust brengt voor iedereen.

Hoe ga je om met eventueel calculerend gedrag van verdachte? Toets je of verdachte echt in gesprek wil of het alleen doet om de rechter te plezieren en dus in de hoop dat de straf lager zal uitvallen?

Ja, ik toets wel of iemand daadwerkelijk bereid is om het mediationstraject in te gaan. De zitting en de dreiging van de strafzaak kan daarbij de aanzet geven voor mensen om anders om te gaan met het probleem. Juist die druk kan maken dat mensen eerder bereid zijn mee te werken aan een oplossing dan wanneer die druk er niet is, maar dat is geen probleem. Deelname aan mediation blijft immers vrijwillig; als in het gesprek met de mediator blijkt dat er alleen sprake is van "schone schijn" komt de zaak gewoon weer terug op zitting. Je bent dan weer terug waar je begonnen bent. Ik vertrouw er ook op dat tijdens het mediationstraject door "schone schijn" wordt heen geprikt; als uiteindelijk iemand niet wil meebewegen komt dat er in die mediation ook wel uit.

Op zitting toets ik wel of mediation zin heeft door met verdachte te bespreken dat het in mediation niet alleen gaat om zijn verhaal maar dat hij ook bereid moet zijn om naar zijn eigen gedrag te kijken, mee te bewegen en te zoeken naar een oplossing. Bijvoorbeeld door bereid te zijn het probleem van twee kanten te bekijken en misschien water bij de wijn te doen. Ik probeer dan

een aanzet te geven door met verdachte te bespreken dat hij zich moet realiseren dat hij niet alléén de regels kan maken en eisen kan stellen. En dan nog, als iemand "ja" zegt, garandeert dat niets. Je toetst en probeert een zetje in de goede richting te geven. Je kunt niet in iemands hoofd kijken. Als iemand "ja" zegt tegen mediation omdat hij het gevoel heeft dat er bij de rechter wat te winnen is en ik hou de zaak aan om mediation een kans te geven en het lukt niet, dan valt iemand vanzelf door de mand. Verdachte die spijt heeft en een excuusbrief schrijft, dat zien we ook. Je weet nooit of dat authentiek is, of om iets te winnen. Je hebt met mensen te maken en met allerlei omstandigheden waar je rekening mee moet houden.

Hoe ga je om met afspraken die zijn vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst?

Als mediation is gelukt en er is een overeenkomst dan moet je daar volgens mij iets mee. Als ik geen rekening zou houden met de overeenkomst geeft dat verdachte het gevoel dat alle inspanningen in het mediationtraject hem in de strafzaak niks hebben opgeleverd en bestaat de kans dat de inhoud van de overeenkomst daarmee ook ongedaan wordt gemaakt, waardoor de onenigheid als het ware opnieuw wordt opgerakeld.

Als het is gelukt om het conflict op te lossen, vraag ik me bovendien af hoeveel belang het slachtoffer of degene die aangifte heeft gedaan nog hecht aan het opleggen van een straf. Met andere woorden: wat voegt een straf nog toe vanuit het oogpunt van de aangever? Als uit de overeenkomst blijkt dat partijen er samen uit zijn gekomen, is de vraag wat dan nog een passende straf is, gelet ook op de tll. Heeft verdachte meebewogen en meegezocht naar een oplossing en zijn ze er samen uit gekomen? Dat kan belangrijker zijn dan dat ik daar nog een straf bij opleg.

Hoe kijk je aan tegen mediation in zaken waarbij jeugdigen zijn betrokken?

Ik doe geen jeugdzaken, maar als ik die wel zou doen, zou ik wel eerder aan mediation denken vanwege het pedagogisch effect. Ook voor jeugdige verdachten

heeft het een ander effect, dan afgestraft te worden, als hij van iemand hoort wat de ander is aangedaan en wat de consequenties zijn van zijn gedrag.

Zijn er zaken waarin je nooit aan mediation zou denken?

In heel veel strafzaken is mediation niet aan de orde. In veel zaken ontkent de verdachte. Dan kom je niet toe aan "verantwoordelijkheid laten nemen voor het eigen gedrag".

Stel de advocaat van verdachte zegt op zitting dat hij graag wil dat je artikel 51h Sv toepast? Hoe ga je daarmee om?

We (ik) denk(en) wel drie keer na voor we naar mediation verwijzen en daarvoor de strafzaak gaan aanhouden. Ik zou dan vragen aan de advocaat: "Heeft u met verdachte overlegd? Waarom denkt u dat mediation kan slagen? Wat heeft verdachte al gedaan om met aangever in gesprek te komen?" Op zitting wil ik overtuigd worden. Dat is ook een efficiency -overweging: als de zaak eenmaal op zitting staat ga ik niet zomaar aanhouden. Al begrijp ik wel dat de zitting soms écht een laatste zetje kan zijn om iemand wél te laten bewegen. Dan kom ik weer terug op wat ik in het begin zei: mediation moet ook een breder doel dienen dan "alleen vriendjes worden". Er moet uitzicht zijn op de definitieve oplossing van een probleem in plaats van dat je iemand steeds weer terug op zitting ziet. Dan kan verwijzen naar mediation met het doel een finale oplossing te bereiken, in plaats van nog meer woede en verdere escalatie, júíst uit oogpunt van efficiency zinvoller zijn dan een "normale" afdoening op zitting.

Als strafrechter kun je er niet verantwoordelijk voor zijn dat alle mensen die iets met elkaar hebben gehad weer vriendjes worden. Het is belangrijk om dat voor ogen te houden. Er is een grens aan wat je binnen de functie die je hebt kunt doen. En ook dat heeft met efficiency te maken. Soms is het ook prima om iets te laten voor hoe en wat het is. Soms is de angel er al uit als de zaak op zitting komt. Bijvoorbeeld bij stalking van een ex-partner, tegen de tijd dat de zaak op zitting komt is

dat allang opgehouden. De situatie is weer tot rust gekomen. Wat voegt het dan nog toe om met de andere partij in gesprek te gaan? Heeft mediation dan nog meerwaarde?

Hoe kijk je bij een niet gelukte mediation naar verdachte als hij weer op zitting staat?

Dan blijft de kale strafzaak over. Dan zet ik de knop om en ga ik de strafzaak behandelen. In een strafzaak is mediation niet iets waar je recht op hebt. Ik ga me ook niet mengen in de discussie waarom mediation niet is gelukt en wiens schuld dat is.

Als het wel lukt houd ik daarmee rekening in de straf. Niet zozeer als beloning, maar omdat ik denk dat alle partijen, en de maatschappij, daar beter mee af zijn

De meeste zaken worden vooraan in het straftraject vanaf de ZSM-tafel aangemeld. Jij zit als rechter 'achteraan' in het straftraject. Hoe kijk je daar tegenaan?

Het uitgangspunt van de rechter is anders dan dat van de officier van justitie en/of het OM. Als een zaak op zitting staat toetst de rechter wat er in de tll staat. Stel dat de ene buur de andere bij een geëscaleerde burenruzie heeft geslagen. Als ik dan op zitting hoor dat de klap het gevolg is van een ruzie die al jaren speelt, dan geeft dat degene die geslagen heeft nog steeds niet het recht om de buurman te slaan, maar als dan het verweer is dat hij heeft teruggeslagen en dat de buurman begon en dat hij zich beroept op "noodweer" zit ik in een andere positie dan de officier van justitie, die voor de vraag of een zaak zich leent voor mediation niet gebonden is aan de vraag of een zaak te bewijzen is. Als ik ga aanhouden voor mediation wil ik een reële kans zien dat beide partijen bereid zijn om water bij de wijn te doen en verantwoordelijkheid willen nemen. En dan mogen de verhalen niet te ver uit elkaar liggen. Als ze allebei een ander verhaal vertellen is dat een contra-indicatie voor mediation omdat ik dan moet beoordelen of wat in de tll staat wettig en overtuigend kan worden bewezen. Als ik neig naar vrijspraak zal ik nooit naar mediation verwijzen omdat ik vind dat ik daarmee mijn positie als rechter misbruik. In dat geval

geef ik hoogstens mee dat als geen van beide burens gaat verhuizen ik opnieuw problemen voorzie in de toekomst. Meer kan ik op dat moment niet doen.

In een zelfde situatie kan de officier van justitie in het voortraject wel iets met deze zaak. Voor het OM is naast de beoordeling "of iemand het wel of niet heeft gedaan en of dat strafbaar is" ook veiligheid van de samenleving van belang. Dan kan mediation soms bijdragen aan een duurzame en echte oplossing. Een zaak is bij de rechter veel meer gejuridiseerd dan wanneer de zaak nog bij het OM is. De rechter is heel erg aan de strafzaak gebonden. Het strafprocesrecht moet worden toegepast en er zijn efficiency-aspecten die meewegen. Het OM heeft in elke zaak ruimere mogelijkheden om een voor die zaak geschikte aanpak te kiezen in de richting van een oplossing, losser van de strafzaak, en veel meer in de richting van maatschappelijk belang. Maar dan nog, als er écht iets in te winnen valt, voor de verdachte en het slachtoffer én voor de maatschappij, én er is een reële kans dat de zaak in één keer goed wordt opgelost en niet meer bij de rechtbank terugkomt, dan heeft verwijzen naar mediation zeker een meerwaarde.

Wat zou je tegen je collega strafrechters willen zeggen?

Denk eens wat vaker aan mediation. We zitten zo in het stramien van pv-dagvaarding-zitting-straf.

Denk eens wat vaker: "Zou deze zaak zich er voor lenen en meer oplossen dan een straf zou doen?"

Ook als mediation mislukt is het nog steeds de poging waard geweest. Je kunt niet vooruit lopen op het resultaat van mediation. Bovendien is er, ook als het traject niet succesvol wordt afgerond, misschien toch ergens een zaadje geplant, waardoor de verhouding tussen partijen verbeterd is of er een ingang gevonden is om verder te kunnen. Soms gaat zo'n proces met vallen en opstaan, dat hoort erbij. Sommige mensen hebben meer tijd nodig om tot inzicht te komen en/of naar zichzelf te kijken.

VAN EEN BETONNEN STOEL NAAR EEN ZITZAK

Verwijzer: rechter tijdens PR-zitting

Twee agenten gaan naar een melding die als eenvoudig wordt doorgegeven. Op de locatie aangekomen, lijkt het incident inderdaad duidelijk en heerst er ogenschijnlijk een rustige sfeer.

Als een van de vrouwelijke verdachten gevraagd wordt mee te gaan naar het bureau voor verhoor, weigert zij onverwacht. Zij gaat schelden en schreeuwen.

Daarop komen een aantal andere personen uit een huis, waarna het volledig escaleert. Beide politiemannen worden op een gewelddadige manier aangevallen (en overvallen) en raken gewond.

Thuis aangekomen blijkt het fysieke geweld ook psychisch veel impact gehad te hebben op de twee politiemannen. In hun werk werden zij op een negatieve manier door de gebeurtenis gehinderd. Ook in hun privéleven is de ervaring intens voelbaar gebleven.

Beide agenten stonden open voor een dialoog en confrontatie met diegenen die zich ten opzichte hen zo hebben laten gaan. Zij gaven aan ook tegen de confrontatie op te zien en waren gespannen over wat de verdachten zouden zeggen, hoe zij zouden reageren. Alsof ze op een betonnen stoel zaten.

Twee van de drie verdachten stonden volledig open voor een gesprek. Er is mediation georganiseerd. Toen de verdachten tijdens het gezamenlijk gesprek van de agenten hoorden wat voor impact de gewelddadige gebeurtenis op hen had en heeft, werden ze hierdoor oprecht geraakt

De verdachten hebben hun kant van het verhaal gedaan en verteld waarom het zo uit de hand liep, wat hun bijdrage was aan de escalatie en dat het ook hen - achteraf – heeft gechoqueerd wat zij aan hadden gericht. Het gebeurde volgens hen niet met voorbedachte rade.

De verdachten gaven aan vooral geschrokken te zijn omdat zij zichzelf – ook tot hun eigen verrassing – van gewone hardwerkende burger tot verdachte hadden gedegradeerd: verdacht van openlijk geweld, eenvoudige mishandeling, belediging en het belemmeren van een ambtshandeling.

Zij boden oprecht hun excuses aan. De slachtoffers hebben deze excuses geaccepteerd. Ook is een financiële schadeloosstelling ter compensatie van gemaakte kosten afgesproken. De politieagenten toonden zich hierbij grootmoedig en vroegen niet het onderste uit de kan. De agenten gaven aan dat het opleggen van een straf naast de mediation voor hen niets zou toevoegen. Dat is opgeschreven in de overeenkomst.

Aan het einde van de mediation zat iedereen er een stuk rustiger bij. De dialoog heeft de slachtoffers erkenning opgeleverd. Ze werden gehoord en begrepen. Eén agent gaf in zijn korte en duidelijke samenvatting aan wat het gesprek voor hem heeft betekend: rust.

Dit gold ook voor de verdachten. Zij hebben hun verhaal kunnen doen, laten zien wie zij daadwerkelijk zijn en hun verantwoordelijkheid genomen. Dezelfde avond hebben de verdachten de overeengekomen bedragen naar de slachtoffers overgemaakt.

Mediation en spreekrecht; over dialoog en monoloog.

Zowel in mediation als door gebruik te maken van het spreekrecht, kan het slachtoffer tonen welke impact het delict op zijn of haar leven heeft gehad. Wat is het verschil?

Spreekrecht is een recht. Maar niet in alle gevallen heeft het slachtoffer daar het recht toe. Het spreekrecht is beperkt tot tenlastegelegde misdrijven waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van acht jaar of meer is gesteld en de misdrijven genoemd in de artikelen 240b, 247, 248a, 248b, 249, 250, 285, 285b, 300 tweede en derde lid, 301 tweede en derde lid, 306, 307, 308 en 318 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 6 van de Wegenverkeerswet 1994 (artikel 51e lid 1 Sv).

Hoewel slachtoffers zich vanaf 1 juli 2016 bij de uitoefening van hun spreekrecht niet meer hoeven te beperken tot de gevolgen die het delict voor hen heeft gehad en zij zich ook kunnen uitlaten over het bewijs en de strafoplegging, blijft het spreekrecht een monoloog. Slachtoffers weten vaak niet of, en zo ja welke reactie dit oproept bij de verdachte. Het slachtoffer zit in de rechtszaal achter de verdachte. Door slachtoffers wordt aangegeven dat het extra pijnlijk is als de verdachte geen reactie geeft. Ook gebeurt het dat de advocaat naar aanleiding van het uitgeoefende spreekrecht het slachtoffer oproept als getuige.

In 2015 maakten, naar schatting, zo'n 250 slachtoffers gebruik van het spreekrecht.¹

Mediation is geen recht, maar een kans. Het is een mogelijkheid die alleen bestaat als zowel de verdachte als het slachtoffer daarmee instemmen. Mediation kan alleen worden aangeboden door een officier van justitie of een rechter die over de zaak gaat beslissen.

Bij mediation vinden vaak eerst aparte intake-gesprekken plaats met de verdachte en het slachtoffer en volgt pas daarna een gesprek tussen slachtoffer en verdachte onder begeleiding van (meestal) twee strafrechtmediators.

Dat gezamenlijke gesprek vindt plaats buiten de rechtszaal maar wel in de veilige omgeving van het gerechtsgebouw. Verdachte en slachtoffer kijken elkaar in de ogen.

Mediation in strafzaken biedt het slachtoffer de mogelijkheid van een dialoog. Dit is uiteraard alleen mogelijk als ook de verdachte hier voor openstaat, wat betekent dat hij in staat én bereid is verantwoordelijkheid te nemen voor het gepleegde delict en hij een bijdrage kan leveren aan (im)materieel herstel. Deze dialoog wordt tot stand gebracht in een veilige omgeving, door gespecialiseerde strafmediators. Mediation in strafzaken is niet beperkt en kan dus in principe in alle strafzaken plaatsvinden. Dat kunnen ernstige misdrijven zijn (verkrachting, poging doodslag), maar ook minder ernstige zaken (belediging). Veelvoorkomende zaken zijn mishandelingen en bedreigingen (bv. burenruzies, huiselijk geweld en uitgaansgeweld).

Interessant is dat er bij (art. 300) mishandeling of (art. 311) een woninginbraak geen spreekrecht bestaat, maar mediation wel mogelijk is. Ook dit soort delicten kunnen het veiligheidsgevoel van een slachtoffer zeer ernstig aantasten.

In 2015 maakten 357 slachtoffers gebruik van mediation.

¹ TK 2014-2015 34 082 nr.3, pag. 14

Een heftige strafzaak, een geslaagde mediation ... van alle kanten belicht

Op een zomernacht in 2017 wordt een verdachte aangehouden voor poging tot moord dan wel poging tot doodslag op zijn partner.

Wat is er gebeurd: Bij vermoeden dat zijn echtgenote vreemdgaat, gaat verdachte naar het café om de pijn weg te drinken. Hij komt 's nachts thuis, zet zijn slapende vrouw een mes op haar keel, geeft haar kopstoten en verwijt haar dat zij vreemd is gegaan. Zijn vrouw ontkent dat, maar hij blijft doorgaan. Uiteindelijk glipt zij 's ochtends weg, belt haar werkgever, die haar en de kinderen ophaalt en haar naar het ziekenhuis brengt.

Officier van justitie N.T.R.M. Franken

Vanwege de ernst van het feit zit verdachte tot aan de inhoudelijke zitting in november 2017 in voorlopige hechtenis. Zijn vrouw geeft al direct aan van hem te willen scheiden, maar mede in het belang van de (omgang met de) twee kinderen is er een mediation traject opgestart. Niet in plaats van een strafrechtelijke vervolging, maar om daarnaast op een professionele wijze een regeling te kunnen treffen voor de toekomst. En dat heeft in deze zaak veel betekenis gehad.

Ten eerste omdat de verstandhouding tussen beiden aanzienlijk verbeterd is op het moment dat de inhoudelijke behandeling van de zaak begint. Ten tweede omdat er duidelijke afspraken zijn over hoe nu verder. Dat, in combinatie met de meewerkende houding van verdachte in het strafproces en ten aanzien van het persoonlijkheidsonderzoek, heeft uiteindelijk opgeleverd dat verdachte nauwelijks langer vast heeft gezeten dan de duur van zijn voorarrest, met wel nog een flink voorwaardelijk deel en een groot aantal voorwaarden daarbij.

Deze zaak laat zien dat, ook als van begin af aan volstrekt duidelijk is dat mediation niet in plaats zal komen van een strafvervolging, dit wel degelijk grote meerwaarde kan hebben voor het verloop van de zaak.

Zeker in gevallen waarin mensen ondanks een scheiding toch door hun kinderen aan elkaar verbonden blijven is het, ook om het risico op herhaling te verkleinen, van groot belang dat zij op een goede manier in contact met elkaar kunnen blijven. Door het mediation traject zijn al voor de inhoudelijke behandeling van de strafzaak veel zorgen op dit vlak weggenomen. Uiteindelijk blijken alle partijen bij de mediation gebaat. De verdachte omdat de positieve uitkomst meegewogen is in de hoogte van de straf, het slachtoffer omdat zij dankzij het gesprek en de gemaakte afspraken haar angst voor haar man kwijt is, en de officier van justitie en de rechtbank doordat de zorgen over het gevaar voor herhaling zijn afgenomen.

Mediators M. Uitslag en K. Roelofs

In het intakegesprek op het mediationbureau geeft het slachtoffer aan dat zij geen contact met verdachte heeft en het gevoel heeft dat dit ook niet mag. De verdachte zit in een Huis van Bewaring en het slachtoffer woont met de kinderen in een safehouse. Hulpverleners en mensen in haar omgeving raden haar af om contact met haar man op te nemen. Zij vertelt dat zij zich afgesneden voelt van haar echtgenoot. Lang waren zij ongeveer dag en nacht samen en dan ineens niets ...

geen enkel contact, terwijl zij zoveel te vragen en te zeggen heeft. Zij zegt dat ze niet dit laatste beeld wat ze nu van hem heeft voor ogen wil blijven houden. Ook wil zij excuses maken voor wat zij heeft bijgedragen aan de escalatie. Maar zij is niet verantwoordelijk voor wat hij haar heeft aangedaan en zij ziet in dat zij niet meer kunnen samenleven.

Verdachte wil graag met zijn echtgenote praten. Hij wil weten hoe het met haar gaat en zijn spijt betuigen voor wat hij haar heeft aangedaan. Hij wil samen met haar de echtscheiding regelen en een goede omgangsregeling voor de kinderen afspreken. Hij schaamt zich voor wat hij heeft gedaan en herkent zichzelf niet in het delict. Hij neemt de volle verantwoordelijkheid, maar geeft ook aan dat het hem pijn heeft gedaan dat zij met een ander in de weer was en tegenover hem deed alsof er niets speelde.

Het gezamenlijke gesprek begint moeizaam, maar gaandeweg worden ze allebei wat opener. Ze praten over de gebeurtenissen van die nacht en hoe zij die beiden beleefd hebben. Het is intens verdrietig. Het wordt duidelijk dat ze allebei graag de tijd terug zouden willen draaien, maar tegelijkertijd erkennen ze dat dit onmogelijk is en dat ze hier beiden, op hun eigen manier, mee moeten leren leven. Aan het eind van het gesprek zeggen beiden dat zij denken dat zij door de mediation beter verder kunnen met hun levens.

Reclasseringswerker E. le Mair

Verdachte erkent zijn aandeel en is van mening dat dit nooit had mogen gebeuren. Hij heeft spijt en realiseert zich tegelijkertijd dat zijn huwelijk eindig is, na dit ernstige incident. Dit is een heel reële en eerlijke houding.

De mediation heeft onder andere opgeleverd dat er afspraken zijn gemaakt over hoe slachtoffer en verdachte contact met elkaar kunnen hebben na detentie. Daarna is het vanuit de reclassering mogelijk om echt op maat een aantal bijzondere voorwaarden te adviseren, zoals de specifieke vorm van het contactverbod.

Zaakscoördinator E. Keijzer

Mediation kan van grote meerwaarde zijn, niet alleen op de korte- maar des te meer op de lange termijn. Zowel dader als slachtoffer moeten beiden verder met hun leven. Mediation kan ertoe bijdragen dat partijen zich weer op de toekomst kunnen richten. Enkel afstraffen biedt niet in alle gevallen een oplossing voor de achterliggende problematiek. Als zaakscoördinator onderhoud ik vanuit het Openbaar Ministerie het contact met het slachtoffer en informeer haar over het verloop van de strafzaak. Als het verzoek voor mediation komt, voelt het slachtoffer daar niet meteen veel voor, omdat de impact van de gebeurtenissen groot is. Het is heel goed dat er toch een mediationstraject tot stand komt, vooral omdat er ook kinderen in het spel zijn en tijdens mediation voor de langere termijn goede afspraken met elkaar gemaakt kunnen worden. Door alle betrokken professionals is echt maatwerk geleverd. Mediation is in deze zaak een gouden greep.

Advocaat J.P.A. Van Schaik

De houding van het slachtoffer die geen aangifte wil doen van het ernstige geweld dat haar is toegebracht en het gegeven dat de verdachte erg geschrokken is van de foto's met sporen van het geweld en hij zich daar niets van kan herinneren en oprecht berouw lijkt te hebben, zijn aanleiding voor het verzoek tot mediation. Daarnaast zijn er jonge kinderen in het spel en zijn beide partijen zich er van bewust dat ze door die kinderen nog met elkaar te maken zullen hebben.

De meerwaarde van mediation in een strafzaak zit in het feit dat als het slaagt, ook in geval van een eventuele strafoplegging door de strafrechter, deze straf sneller door de veroordeelde zal worden geaccepteerd en als rechtvaardig wordt beschouwd. De advocaat heeft het idee dat dit het gevaar op herhaling vermindert.

De voorzitter van de meervoudige strafkamer

Al voor de eerste nog niet-inhoudelijke zitting bij de meervoudige strafkamer wordt door de advocaat van verdachte gevraagd de zaak te verwijzen voor mediation. De officier van justitie verzet zich niet. De rechters in deze zaak hebben nooit eerder een zaak met zulke ernstige strafbare feiten verwezen voor mediation. Ze gaan daarom eerst in gesprek met de mediation-functionaris van de Rechtbank en brengen de praktische uitvoerbaarheid en tijdsplanning in kaart. Op basis daarvan besluiten ze – gelet ook op de houding van het slachtoffer in deze strafzaak – om de zaak inderdaad voor mediation te verwijzen.

Het slachtoffer wil geen aangifte doen, maar wil vooral dat de verdachte hulp krijgt.

Nog voor de inhoudelijke strafzitting is een vaststellings-overeenkomst tussen verdachte en het slachtoffer gesloten en deze maakt onderdeel uit van het dossier. Tijdens de inhoudelijke behandeling is het slachtoffer ook in de rechtszaal aanwezig.

De uiteindelijk bewezenverklarde poging doodslag is een zodanig ernstig feit, dat niet kan worden volstaan met een andere straf dan een (deels) onvoorwaardelijke gevangenisstraf. Bij het bepalen van de duur hiervan en bij het formuleren van de bijzondere voorwaarden

heeft de rechtbank rekening gehouden met de schuld-bewuste houding van verdachte, die onder meer tot uitdrukking komt in het sluiten van de vaststellings-overeenkomst.

De uitspraak

De rechtbank spreekt van een bijzonder schokkend en ernstig feit en neemt dit verdachte bijzonder kwalijk. Hoewel verdachte zegt zich niets te kunnen herinneren van wat er is gebeurd, acht de rechtbank bewezen dat hij zijn echtgenote in haar slaap heeft geprobeerd te doden.

Bij haar beslissing houdt de rechtbank rekening met het lege strafblad van verdachte, de opgemaakte rapportages en de vaststellingsovereenkomst van de mediation. Het slachtoffer verklaart dat verdachte niet eerder agressief of gewelddadig is geweest. Ook komt er verder geen gewelddadig beeld van verdachte naar voren. Verder ziet de rechtbank dat de verdachte oprecht berouw en schuldbesef toont.

Gelet op de feiten en omstandigheden legt de rechtbank aan de verdachte een gedeeltelijk voorwaardelijke gevangenisstraf op, met als bijzondere voorwaarden:

- een contactverbod met zijn partner, waarbij toegevoegd wordt naar contactherstel, maar face-to-face gesprekken alleen plaatsvinden in het bijzijn van een professionele derde partij, en met uitzondering van telefonisch contact tussen verdachte en zijn partner;
- meewerken aan ambulante forensische behandeling;
- meewerken aan schuldhulpverlening.

Contactgegevens

Rechtbank Amsterdam:

mediationbureau.rb.amsterdam@rechtspraak.nl

Gerechtshof Amsterdam:

mediation.hof.amsterdam@rechtspraak.nl

Rechtbank Den Haag:

mediation.rb.denhaag@rechtspraak.nl

Gerechtshof Den Haag:

mediation.hof.denhaag@rechtspraak.nl

**Rechtbank Gelderland, locatie Arnhem en
Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, locatie Arnhem:**

mediation.rb-gel.arnhem@rechtspraak.nl

Rechtbank Limburg, locatie Maastricht:

mediation limburgmaastricht@rechtspraak.nl

Rechtbank Limburg, locatie Roermond:

mediation limburgroermond@rechtspraak.nl

**Rechtbank Midden-Nederland, locaties Utrecht,
Almere en Lelystad:**

mediationinstrafzaken.RB-MNL@rechtspraak.nl

**Rechtbank Noord-Holland, locaties Haarlem
en Alkmaar:**

mediationbureau.rb-nho@rechtspraak.nl

**Rechtbank Noord-Nederland, locaties Groningen,
Assen en Leeuwarden:**

mediation.rb.groningen@rechtspraak.nl

Rechtbank Oost-Brabant en Gerechtshof Den Bosch:

mediation.denbosch@rechtspraak.nl

Rechtbank Overijssel, locaties Almelo en Zwolle:

mediation.rb-ove.zwolle@rechtspraak.nl

Rechtbank Rotterdam, locatie Rotterdam:

mediationbureau.rotterdam@rechtspraak.nl

**Rechtbank Zeeland-West-Brabant,
locaties Breda en Middelburg:**

mediation.breda.zwb@rechtspraak.nl

PRIVACY WET:

Wij willen u graag op de hoogte blijven houden van het laatste nieuws over mediation in strafzaken. Als u dit Infoblad niet meer wilt ontvangen, kunt u zich altijd afmelden via infodesk-mediation@rechtspraak.nl. Meer informatie over het privacybeleid van de Rechtspraak kunt u lezen op rechtspraak.nl/privacy.